

Буличев А. О. - начальник відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІОГЕННИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ МВС УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні триває планомірна робота з удосконалення нормативно-правової бази щодо профілактики та протидії корупції, що відповідає новітнім науковим розробкам і сучасним міжнародним вимогам прозорості державного управління.

Для працівників МВС України встановлено чіткі обмеження й заборони. Визначено відповідальність за їх порушення, вироблено достатній комплекс інструментів, що забезпечують контроль за дотриманням антикорупційних заходів.

Будь-яка управлінська діяльність, зокрема й діяльність МВС України, потенційно може містити корупційні ризики, тобто обставини, що провокують працівника на зловживання службовим становищем з метою одержання вигоди для себе або третіх осіб.

До типових видів корупційних ризиків варто зарахувати такі: нечітке визначення функцій, прав, обов'язків і відповідальності підрозділів МВС та їх працівників, уповноважених на виконання функцій держави, що можуть суттєво підвищувати можливість суб'єктивного впливу особи, уповноваженої на виконання функцій держави, на рішення, що приймається; відсутність або нечіткість адміністративних процедур; відсутність чи недоліки конкурсних (тендерних) процедур [1].

Правильна оцінка корупційних ризиків слугує інструментом для виявлення умов вчинення корупційних дій працівниками МВС, до яких належать такі фактори: значна свобода прийняття рішень, що зумовлена специфікою роботи; інтенсивність контактів із громадянами та організаціями; залучення суб'єктів господарювання до надання послуг для органів та підрозділів МВС України; підписання контрактів на постачання товарів, виконання робіт і надання послуг не керівником, а за його дорученням заступником або іншою особою, функціональні обов'язки якої не передбачають таких дій і відповідальності за їх учинення; наявність повноважень, пов'язаних із розподілом значних фінансових коштів; значне збільшення матеріальних активів особи, її близьких родичів, а також афілійованих з ними осіб, яке не може бути пояснено законними причинами; одержання особою, її близькими родичами необґрунтовано високої винагороди за створення творів літератури, науки, мистецтва, читання лекцій та іншу викладацьку діяльність; одержання особою, її близькими родичами, а також афілійованими з ними особами кредитів або позик на необґрунтовано тривалі терміни або за необґрунтовано низькими ставками, так само як і надання необґрунтовано високих відсотків за банківськими вкладами (депозитами) зазначених осіб тощо [2].

Для виявлення корупційних ризиків у діяльності МВС слід отримати відповіді на наступні запитання: чи достатньою мірою описано процедури виконання обов'язків посадовими особами; у яких ситуаціях можливий конфлікт інтересів; чи достатньо чітко прописано процес прийняття рішень; які чинники, крім властивостей особистого характеру, даю змогу співробітникам займатися корупційною діяльністю; чи долучена особа до процесу прийняття остаточних і незалежних рішень; чи траплялися випадки корупції в підрозділі, який перевіряють; чи достатній контроль за процесом прийняття рішень; чи достатній контроль за співробітниками і результатами їх роботи.

Цей перелік питань не є вичерпним і може бути доповнений з урахуванням специфіки діяльності відповідного підрозділу МВС України.

Відповіді на вказані запитання можуть досить точно описати потенційні умови та фактори для здійснення корупційних дій, що закладені в діяльності відповідного підрозділу МВС.

Зміст процедури оцінювання корупціогенних ризиків визначають методи їх виявлення та ідентифікації, зокрема встановлення переліку потенційно корупціогенних сфер діяльності підрозділу МВС України. Ідеться про сфери, що передбачають підвищений рівень корупціогенних ризиків: розміщення замовлень на поставку товарів (виконання робіт, надання послуг) для потреб МВС України; формування бюджетних запитів, цільове використання виділених бюджетних коштів і контроль за таким використанням; управління та розпорядження об'єктами державної власності (будівлі, споруди), у тому числі з питань оренди, безоплатного користування та приватизації цих об'єктів; управління та розпорядження земельними ділянками, що перебувають у державній власності, а також земельними ділянками, власність на які не розподілена, зокрема з питань оренди та продажу цих ділянок; управління та розпорядження житловим фондом, у тому числі з питань укладання договорів соціального, комерційного найму, найму спеціалізованого житлового фонду; розробка та прийняття нормативно-правових актів; видача ліцензій на окремі види діяльності; призначення на посади, включаючи проведення атестації, кваліфікаційних іспитів працівників, конкурсів на заміщення вакантних посад і включення працівників до кадрового резерву; представництво інтересів МВС у судових органах; проведення державної експертизи та видача висновків; порушення кримінального й адміністративного провадження; проведення розслідувань причин виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, аварій, нещасних випадків на виробництві, інфекційних і масових неінфекційних захворювань людей, тварин і рослин, заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу, майну громадян та юридичних осіб, державному майну тощо.

Інформацію про корупціогенні ризики в діяльності підрозділів МВС України може бути виявлено: під час засідання комісії з питань запобігання корупції та проведення люстрації; за результатами розгляду звернень громадян, що містять інформацію про корупційні правопорушення, зокрема звернень, що надійшли «гарячою лінією»; за результатами розгляду повідомлень про факти звернення з метою схиляння працівника МВС України до вчинення корупційних правопорушень; безпосередньо з повідомлень засобів масової інформації про корупційні правопорушення або факти недотримання посадовими особами вимог щодо службового поведіння; у статистичних даних про кримінальні правопорушення тощо.

Рівень корупціогенних ризиків за сферами діяльності підрозділу МВС України може бути визначений як дуже високий, високий, середній, низький, дуже низький і відсутній.

Кожен рівень ризику оцінюється за п'ятибальною системою, а саме: дуже високий - 5 балів, високий - 4 бали, середній - 3 бали, низький - 2 бали, дуже низький - 1 бал і відсутній - 0 балів.

Для зручності оцінювання фіксують усі сфери діяльності відповідного підрозділу з встановленням відповідних балів у кожній сфері корупційного ризику.

Далі визначають максимальну та фактичну кількість балів для об'єкта, який перевіряють.

Після цього обчислюють фактичний рівень корупціогенного ризику за формулою:

$$\frac{\text{Фактична кількість балів}}{\text{Максимальна кількість балів}} \times 100 \%$$

Результати співвідносять із даними, наведеними в таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінка рівня корупціогенного ризику	Рівень корупціогенного ризику, %
Дуже високий	80-100
Високий	60-79
Середній	40-59
Низький	20-39
Дуже низький	10-19
Відсутній	0-10

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 23 черв. 2010 р. № 1380/5. - Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>. - Назва з ерана.

2. Пилипчук В. Г. Міжнародний досвід визначення корупційних ризиків та можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] : аналітична записка. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/ai1ie/1390/>. - Назва з екрана.